

Rapportage soortgericht onderzoek

Achterweteringseweg 30 te Maartensdijk

Hoogesteger Projectmanagement & Advies

Colofon

Projectleider

P. van Dam BSc

Contactgegevens

pieter@habitus.nl

06-11750822

Rapportage

R. Notenboom BSc

Rapport

HOPR2017-1-RAP1

In opdracht van

Hoogesteger Projectmanagement &
Advies

Contactpersoon

Ab Hoogesteger

Opleverdatum

22 december 2017

www.habitus.nl

Kwaliteitscontrole

P. van Dam

Datum kwaliteitscontrole

22 december 2017

Paraaf

Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van dit rapport (inclusief foto's) is enkel toegestaan onder vermelding van de bron.

Dit rapport is met de grootse zorg samengesteld. Desondanks aanvaardt Habitus natuur & landschap geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of door toepassing van adviezen.

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	2
2. Methode	6
3. Resultaten	8
4. Conclusie en aanbevelingen	11
Bronnenlijst	12
Bijlage 1 - Bestemming op de kaart	13

INLEIDING

Te slopen koeienshuur met verblijfplaats kerkuil

1. INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt de aanleiding van het onderzoek beschreven. Vervolgens wordt het projectgebied beschreven en is het onderzoek afgekaderd.

1.1 Aanleiding

De opdrachtgever is voornemens een boerderij te slopen aan de Achterweteringseweg 30 te Maartensdijk, ten behoeve van woningbouw. Er is een ecologische quickscan uitgevoerd (Adviesbureau Mertens B.V., rapportnr. 2017.2731). Hieruit blijkt dat in de schuren sporen zijn aangetroffen van de kerkuil. Er is niet verder toegelicht welke schuren dit precies betreft.

Het beschadigen of vernietigen van beschermde functies van de kerkuil is verboden onder de Wet natuurbescherming. Dit onderzoek is uitgevoerd om aan te tonen of uit te sluiten dat deze beschermde functies aanwezig zijn.

Tabel 1: mogelijk aanwezige soorten en functies op basis van vooronderzoek

Soort(en)	Functie(s)	Locatie(s) in het projectgebied
Kerkuil	Nestplaats, rustplaats en foerageergebied	Schuren en erf

1.2 Projectgebied

Het projectgebied is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1: projectgebied (Bron luchtfoto: PDOK, 2015).

1.3 Voorgenomen werkzaamheden

Alle opstallen in het projectgebied worden gesloopt. Er wordt niet 's nachts gewerkt en er staat 's nachts gedurende de periode van de werkzaamheden ook geen verlichting aan. Vervolgens wordt het gebied ontwikkeld conform de kaart in bijlage 1 van dit rapport. De werkzaamheden starten zo snel mogelijk, dat wil zeggen wanneer alle vergunningen en ontheffingen verleend zijn.

1.4 Doel en centrale vraag

Dit soortgericht onderzoek wordt uitgevoerd om te kunnen bepalen of de voorgenomen werkzaamheden in strijd zijn met de Wet natuurbescherming, zodat de opdrachtgever inzicht verkrijgt in eventuele aanvullende maatregelen die noodzakelijk zijn. De centrale vraag luidt dan ook:

Is er bij uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden kans op overtreding van de Wet natuurbescherming voor de onderzochte soorten en functies.

De onderzochte soorten en functies zijn beschreven in hoofdstuk 2. Dit rapport geeft antwoord op bovenstaande vraag en biedt, indien mogelijk, maatregelen om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen. Is dit niet mogelijk, dan moet een ontheffing aangevraagd worden.

1.5 Reikwijdte

Dit soortgericht onderzoek heeft alleen betrekking op:

- de onderzochte soorten en functies, zoals beschreven in hoofdstuk 2;
- het projectgebied zoals beschreven in paragraaf 1.2;
- de onderzochte elementen binnen het projectgebied, zoals beschreven in hoofdstuk 2;
- de werkzaamheden zoals beschreven in paragraaf 1.3. Als de werkzaamheden op een andere manier of volgens een andere planning worden uitgevoerd, zijn de conclusies van dit onderzoek niet meer van toepassing en wordt geadviseerd een nieuwe toetsing uit te laten voeren om te bepalen of de werkzaamheden volgens de Wet natuurbescherming kunnen worden uitgevoerd;
- de Wet natuurbescherming, niet op ander beleid of wetgeving.

De resultaten van het veldwerk zijn 3 jaar geldig. Dit soortgericht onderzoek kan voor de initiatiefnemer als bewijsstuk dienen dat natuuronderzoek is verricht.

1.6 Criteria

Het onderzoek en de onderhavige rapportage voldoen aan de interne proces- en kwaliteitseisen van Habitus natuur & landschap¹. Hierdoor is het onderzoek en de kwaliteit ervan controleerbaar voor derden.

¹ De interne proces- en kwaliteitseisen betreffen het volgende:

- Het onderzoek wordt uitgevoerd volgens geldige onderzoeksprotocollen voor soortenonderzoek. In volgorde van prioritering zijn dit kennisdocumenten 2017 (BIJ12), Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming 2017 (Netwerk Groene Bureaus) en de NDFF-protocollen. Indien het onderzoek niet wordt uitgevoerd volgens één van deze protocollen, dan is dit altijd vooraf afgestemd met het betreffende bevoegd gezag.
- Het onderzoek sluit aan op de te verwachten soorten en functies uit een voorgaand onderzoek (ecologische quickscan).
- Het veldonderzoek wordt uitgevoerd door deskundigen op het gebied van de onderzochte soort(en). Een deskundige heeft aantoonbaar voldoende kennis en ervaring om relevante soorten te identificeren herkennen en relevant gedrag te beoordelen. Een deskundige voldoet aan de [deskundigheidseisen](#) van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.
- De projectleider heeft specifieke deskundigheid en meerdere jaren ervaring met soortgelijke onderzoeken. Dit wordt intern een [dienstexpert](#) genoemd.
- Iedere geleverde rapportage is door een andere deskundige (dan de schrijver) beoordeeld op inhoud en vorm op basis van vaste beoordelingscriteria. Geplaatste opmerkingen door de beoordelaar worden verwerkt of besproken tot de meningen eensluidend zijn.
- De rapportage vermeld welke deskundigen het veldwerk hebben uitgevoerd, volgens welke methode en met welke middelen.
- De onderzoeksresultaten en rapportage voldoen aan de volgende eisen: ecologisch en juridisch correct, goed onderbouwd, kort en bondig, leesbaar en begrijpbaar.
- Het rapport is volledig en controleerbaar:
 1. Iedere waarneming van een te onderzoeken soort wordt in het veld genoteerd en is weergegeven in het rapport. De keuze of deze waarneming relevant is wordt pas later gemaakt. Van iedere waarneming is in ieder geval de waarnemer, datum, tijd, soort, aantal, gedrag en locatie (punt, vlak of lijn) weergegeven in het rapport.
 2. In het rapport is duidelijk te achterhalen hoe de interpretatie van de veldwaarnemingen leidt tot de vastgestelde functies voor soorten (zoals verblijfplaats of foerageergebied).
 3. Uit het rapport blijkt duidelijk welk effect de voorgenomen werkzaamheden op vastgestelde gebiedsfuncties hebben en welke verbodsbepalingen hierdoor overtreden worden. Hierbij worden alle mogelijke effecten van de werkzaamheden meegenomen, dus ook effecten buiten het werkgebied.
- De conclusie geeft antwoord op de vraag van de opdrachtgever.
- Habitus natuur & landschap verklaart hierbij onafhankelijk te zijn en geen enkel belang te hebben bij de uitkomst van het onderzoek.

METHODE

Te slopen kapschuren in het projectgebied

2. METHODE

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksmethodiek beschreven. Er is beschreven op welke manier de gewenste informatie is verzameld. Indien relevant is beschreven welke specifieke objecten in het projectgebied wel en niet zijn onderzocht. Kopgegevens van de uitgevoerde bezoeken zijn te vinden in hoofdstuk 3.

Het onderzoek is uitgevoerd voor de kerkuil, op basis van het Kennisdocument Kerkuil (BIJ12, 2017). Alle schuren zijn onderzocht op nestplaatsen en rustplaatsen. Het gehele projectgebied is onderzocht op de functie foerageergebied.

Onderzoek naar nestplaatsen en andere vaste rustplaatsen

De schuur wordt uitvoerig onderzocht op sporen met een ladder, endoscoopcamera en zaklamp om de nestplaats te vinden. Verder kan worden gekeken naar de hoeveelheid en versheid van de braakballen en uitwerpselen in de schuur.

Daarnaast wordt er navraag gedaan bij de Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland, regio Utrecht en Betuwe west en mogelijk bij andere lokale natuurverenigingen. De kerkuil is een soort die relatief veel wordt gemonitord en waar veel over bekend is. Wellicht zijn er al inventarisatiegegevens bekend, die ook vallen binnen de officiële onderzoeksperiode volgens het kennisdocument.

Bovenstaande methode kan een overtuigend inzicht geven in het gebruik als nestplaats en/of andere rustplaats. Als het gebruik niet overtuigend wordt (er wordt geen nest gevonden en de natuurverenigingen weten het niet) kan het zijn dat alsnog onderzoek nodig is in het voorjaar.

Onderzoek naar foerageergebied

Aan onderzoek naar foerageergebied worden geen eisen gesteld vanuit het kennisdocument. De kerkuil maakt gebruik van vaste foerageergebieden binnen zijn territorium. Te verwachten is dat deze plekken in jaarrond worden gebruikt, dus ook in het najaar. Wel zullen bepaalde foerageergebieden intensiever worden gebruikt tijdens het broeden. Dit broeden kan in goede muizenjaren het hele jaar maar is vooral in het voorjaar. Er is dan meer voedsel nodig in de omgeving van de nestplaats voor het voeren van de jongen. Om toch een beeld te krijgen van de functionaliteit van het foerageergebied op basis van daadwerkelijke waarnemingen worden twee avondbezoeken uitgevoerd.

In combinatie met de vastgestelde functionaliteit van de schuren (nest of vaste rustplaats) en habitatkenmerken van de rest van het erf en de omgeving kan mogelijk worden bepaald of het erf behoort tot een foerageergebied van de kerkuil. Hierbij dient te worden onderzocht hoe geschikt het erf is als foerageergebied en hoeveel geschikte foerageergebieden er in de omgeving aanwezig zijn. Dit wordt gedaan tijdens het veldbezoek overdag waarbij ook de schuren worden geïnspecteerd. Op basis van deze informatie kan een inschatting worden gemaakt van de betekenis van het erf als foerageergebied. Vervolgens wordt bekeken in hoeverre dit al dan niet vastgestelde foerageergebied verloren gaat door de ingreep (hoeveel grasland gaat er bijvoorbeeld verloren?).

RESULTATEN

Nest van de kerkuil

3. RESULTATEN

Onderstaand is beschreven welke gebiedsfuncties (zoals een verblijf of foerageergebied) zijn aangetroffen of uitgesloten. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de gegevens in de onderstaande tabel.

Tabel 2: gegevens veldbezoeken

Waarnemer(s) (naam)	Datum	Tijd van	Tijd tot	Temperatuur (°C)	Bewolking	Wind- richting	Windkracht (Bft)	Neerslag (mm)
Pieter van Dam	6 december	13:00	19:00	7	geheel bewolkt	ZW	3	0
Richard Notenboom	18 december	17:00	19:00	2	geheel bewolkt	NW	2	1

De data, tijd en weersomstandigheden van de bezoeken zijn conform de vereisten aan onderzoek volgens het Kennisdocument kerkuil.

De oude koeienstal (zie figuur 2) is in gebruik als nestplaats en rustplaats van de kerkuil. In deze leegstaande stal zijn tijdens het eerste bezoek twee kerkuilen, veel braakballen, uitwerpselen en een nest aangetroffen (zie pagina 7 voor een foto). In de overige schuren werd één braakbal gevonden. Niet uitgesloten kan worden dat deze ook als rustplaats kunnen dienen. Hier zijn echter geen nesten aangetroffen. Het erf vormt mogelijk onderdeel van het foerageergebied, maar dit is niet essentieel. Op de volgende pagina zijn deze bevindingen toegelicht.

Figuur 2: projectgebied met vastgestelde functies (Bron luchtfoto: PDOK, 2015).

Nestplaats

De nestplaats bevindt zich in de oude koeienstal (zie figuur 2). Vermoedelijk was het nest tijdens het bezoek niet in gebruik maar betreft het wel een recent nest, gezien het feit dat de kerkuilen nog in de schuur wonen en de eieren er nog redelijk vers uitzagen. Het nest is aanwezig tussen het golfplatendak en de dakplaten aan de binnenkant van de schuur.

Rustplaatsen

Tijdens het eerste bezoek waren de kerkuilen aanwezig in de oude koeienstal. Deze is in gebruik als rustplaats. De kerkuilen rusten op de balken in de schuur maar duiken bij verstoring (en mogelijk ook bij kou) weg in de ruimte in het dak. Deze ruimte is over de gehele lengte van de schuur aanwezig en toegankelijk voor de kerkuil.

Aannemelijk is dat de twee kapschuren ook fungeren als rustplaats (zie figuur 2). De schapenstal is op dit moment niet geschikt. Hier is veel activiteit en er zijn geen braakballen of uitwerpselen gevonden. De twee noordelijke schuren zijn geschikter. In de zuidelijke kapschuur is een braakbal van de kerkuil gevonden. Verder zijn er geen braakballen of uitwerpselen gevonden. Alle waarnemingen wijzen op extensief gebruik als rustplaats van de kapschuren. De kapschuren dragen zo bij aan het functioneren van de nestplaats in de oude koeienstal.

Foerageergebied

De kerkuil jaagt laagvliegend via vaste routes, biddend, vanaf zitplekken zoals hekpalen of kilometerpaaltjes langs wegen, en vanaf laaghangende takken van bomen (Kennisdokument Kerkuil, BIJ12, 2017). Ook jagen ze in open veld (www.vogelbescherming.nl, www.kerkuil.com). De Kerkuil is een specifieke jager van het open veld en hij komt het meest voor in die kleinschalige gebieden, waar gras- en bouwland worden begrensd door kruidenrijke akkerranden, houtwallen, heggen of bosjes, maar ook ruig begroeide, slecht onderhouden graslandgebieden, ruige grasstroken en wegbermen worden als jachtterrein benut (www.kerkuil.com). Bij een geschikt voedselaanbod hebben kerkuilen voldoende aan een gebied van 500 tot 1.500 meter rond de broedplaats. Als het voedselaanbod kleiner is, heeft de kerkuil een groter gebied nodig (Kennisdokument Kerkuil, BIJ12, 2017, pagina 11).

Het projectgebied bestaat uit intensief grasland met enkele hekken en knotwilgjes er langs. Dit is geschikt als foerageergebied, maar dit landschap komt overal in de omgeving voor. Mogelijk wordt er af en toe wel gefoerageerd in het projectgebied, maar dit vormt slechts een klein en verwaarloosbaar deel van het totaal aanwezige foerageergebied binnen het verwachte territorium van de kerkuil.

Tijdens het eerste avondbezoek zijn de kerkuilen uitvliegend vastgesteld maar niet foeragerend op of rond het erf. De kerkuilen vlogen weg naar een onbekende foerageerlocatie. Tijdens het tweede bezoek zijn de kerkuilen niet uitvliegend of foeragerend vastgesteld op het erf.

Op basis van het voorgaande wordt het eventueel aanwezige foerageergebied in het projectgebied niet als essentieel gezien. Zeker niet wanneer de verblijfplaats van de kerkuil als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden moet verhuizen naar een andere locatie.

CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Invliegopening nest kerkuil in de oude koeienstal

4. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Onderstaand is de vraag beantwoord of er bij uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden overtreding van de Wet natuurbescherming plaatsvindt. Hierbij is toegelicht om welke artikelen het dan gaat. Daarnaast zijn aanbevelingen gedaan voor het vervolgtraject.

4.1 Toetsing

Er zijn een nestplaats en diverse rustplaatsen van de kerkuil vastgesteld in het projectgebied. Bij de sloop worden deze vernietigd. Dit betreft een overtreding van artikel 3.1 lid 2 voor de kerkuil. Daarnaast is bij de werkzaamheden kans op het doden van de kerkuil(jongen). Dit zou overtreding van artikel 3.1 lid 1 betekenen.

4.2 Conclusie

Bij uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden wordt de Artikel 3.1 lid 2 van de Wet natuurbescherming overtreden voor de kerkuil.

Artikel 3.1 lid 1 wordt mogelijk overtreden. Hoe hiermee om dient te worden gegaan is te lezen in de volgende paragraaf.

4.3 Aanbevelingen

Om te werken conform de Wet natuurbescherming, dient ontheffing te worden aangevraagd voor overtreding van Artikel 3.1 lid 2 voor de kerkuil. Vraag de ontheffing aan bij de Omgevingsdienst Regio Utrecht. Dien een complete aanvraag in. Een complete aanvraag bevat ten minste de volgende onderdelen, die worden toegelicht in een activiteitenplan: het wettelijk belang van de ingreep, de afgewogen alternatieven en ecologische maatregelen die worden genomen om de schade te beperken. Dit kan bijvoorbeeld, het ongeschikt maken van het gebouw (om doden of verwonden van dieren te voorkomen) of het realiseren van alternatieve verblijven. Laat de aanvraag uitvoeren door een deskundige ecooloog zodat de genoemde onderdelen geborgd zijn de kans wordt vergroot dat ontheffing wordt verleend.

Doden van de kerkuil(overtreding Artikel 3.1 lid 1) dient voorkomen te worden. Hier wordt geen ontheffing voor gegeven. Dit kan bijvoorbeeld door te werken buiten de kwetsbare periode of het gebouw tijdig ongeschikt te maken onder ecologische begeleiding.

BRONNENLIJST

Literatuur

BIJ12 (2017). Kennisdocument kerkuil ([hyperlink](#)).

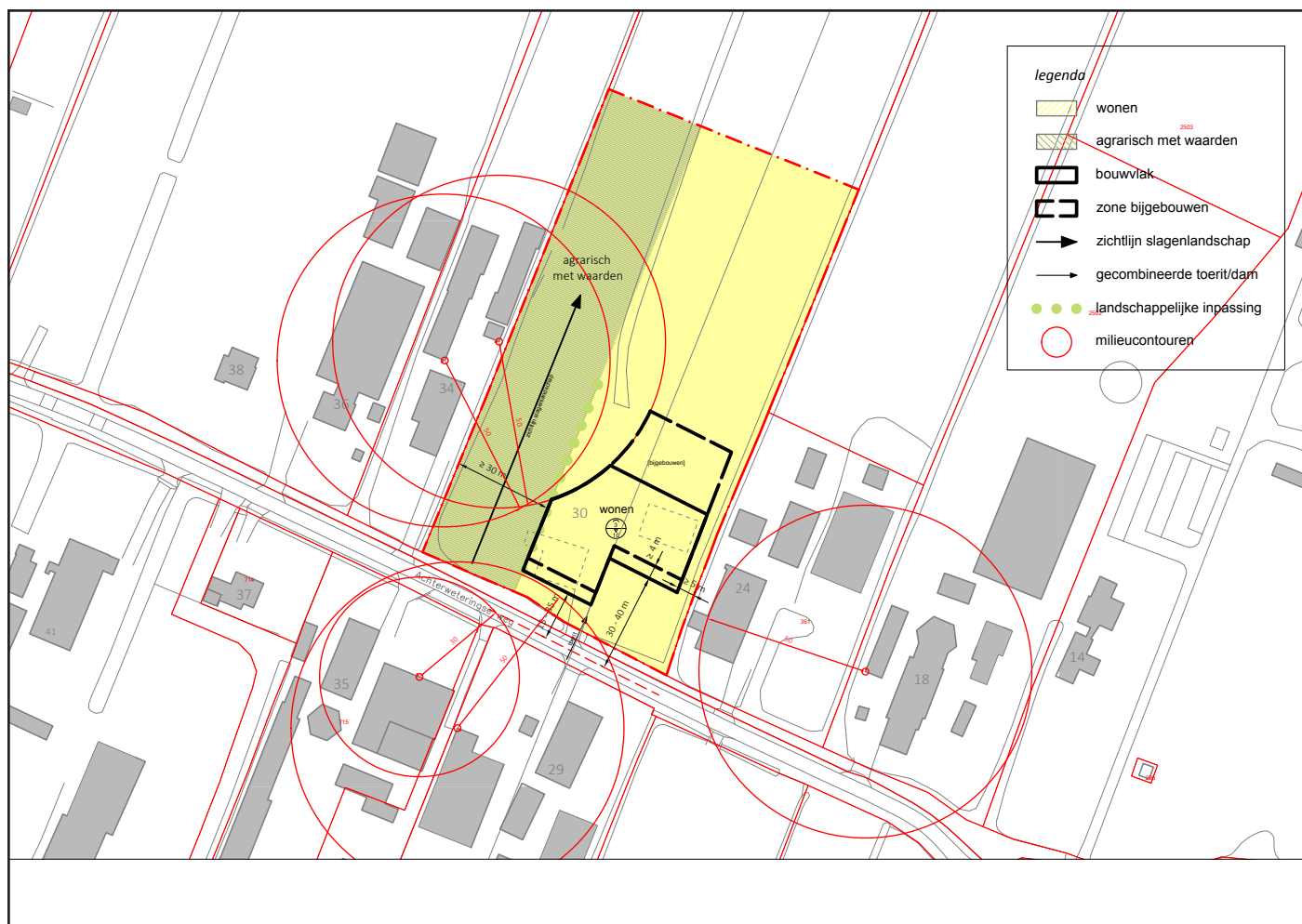
Geraadpleegde websites

www.kerkuil.com. Pagina: kerkuil. Geraadpleegd op 11 december 2017.

www.vogelbescherming.nl. Pagina: kerkuil. Geraadpleegd op 11 december 2017.

BIJLAGE 1 - BESTEMMING OP DE KAART

Figuur 3: kaart met de bestemming, zoals aangeleverd door de opdrachtgever

Over ons

Habitus natuur & landschap is een vooruitstrevend onderzoeks- en adviesbureau voor ecologie, natuur en landschap. Kwaliteit en klanttevredenheid staan bij ons hoog in het vaandel. U kunt van ons verwachten dat wij vlotte en klantgerichte service bieden en aantrekkelijke producten opleveren van het hoogste inhoudelijke niveau. Wij geloven in langdurige samenwerking met opdrachtgevers, partners en personeel op een wijze die wederzijds voordeel oplevert.

Kwaliteit

Wij staan voor kwaliteit, dit begint voor ons bij onze ecologen, die specialistische kennis bezitten over de herkenning en ecologie van flora en fauna. Naast inhoudelijke expertise kan kwaliteit in sterke mate geborgd worden door het opstellen en beheren van processen, daarom hebben wij onze bedrijfsstructuur rond processen opgebouwd. Door de aanwezige inhoudelijke kennis en de toepassing van processen aan te vullen met een uitstekende communicatieve vaardigheden, zijn wij er van overtuigd dat elke dienst voldoet aan de strengste kwaliteitseisen.

Klanttevredenheid

De klant staat bij ons centraal en dat zien wij ook terug in de cijfers. Zo wordt onze dienstverlening door klanten gemiddeld met een acht beoordeeld. Regelmatig vragen wij u om een evaluatieformulier in te vullen. Met uw input kunnen we onze dienstverlening in de toekomst verder optimaliseren.

Over ons logo

Libellen zijn prachtige insecten. Het is dan ook geen toeval dat we voor inspiratie voor ons logo geput hebben uit de fraaie en diverse vormen die de orde van libellen rijk is. Omdat de vleugelvorm het onderscheidende kenmerk is tussen libellen en juffers en elke soort unieke vleugelkenmerken heeft, hebben we dit onderdeel als basisvorm voor ons logo gekozen.

Zwervende heidelibel (Sympetrum fonscolombii)

